

Wykorzystanie autoewaluacji w pracy nauczyciela stażysty i kontraktowego do planowania rozwoju zawodowego

Anna Stefaniak – konsultant
ds. organizacji i programowania
pracy szkoły/placówki oświatowej
WODN w Skierniewicach

Cel ogólny

Przygotowanie nauczycieli do wykorzystania autoewaluacji pracy własnej w rozwoju zawodowym

Ewaluacja

Systematyczny proces obejmujący zbieranie informacji oraz zdawania relacji (w postaci raportu) z tego, jak się rzeczy mają z intencją dostarczenia danych ułatwiających podejmowanie decyzji.

H. Mizerek

Ewaluacja

Systematyczne badanie wartości lub cech konkretnego programu, działania lub obiektu z punktu widzenia przyjętych w tym celu kryteriów w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia.

L. Korporowicz

Ewaluacja

- Proces zbierania danych i ich interpretacja w celu podejmowania decyzji.
- Proces diagnostyczno-oceniający, zawierający w sobie elementy pomiaru, osądu i decyzji.

Podsumowując

Co to jest ewaluacja?

- Proces zbierania, analizowania i wartościowania danych.

Czego ewaluacja może dotyczyć?

- Dokumentów, działań, osób, rezultatów...

Po co dokonuje się ewaluacji?

- W celu podjęcia decyzji dotyczących przyszłych działań.

Etapy ewaluacji

- Zbieranie danych,
- Analiza zebranych danych,
- Wyciąganie wniosków,
- Formułowanie rekomendacji co do decyzji, jakie powinny być podjęte.

Rodzaje ewaluacji

- Własna (autoewaluacja)
- Wewnętrzna
- Zewnętrzna

W wyniku ewaluacji możemy dokonać oceny

- Potrzeb, oczekiwań, wymagań (tych, którym działanie ma służyć)
- Poziomu zadowolenia (tych, którym działanie ma służyć)
- Efektywności, skuteczności podejmowanych działań
- Spójności działań z zakładanymi celami
- ...

Dobra ewaluacja powinna być:

- Użyteczna – przystosowana do wykorzystania
- Wykonalna – możliwa do przeprowadzenia, przemyślana
- Poprawna – uczciwa i etyczna
- Dokładna – przeprowadzona precyzyjnie i profesjonalnie

Ewaluacja w szkole spełnia trzy funkcje:

- Stanowi punkt wyjścia w projektowaniu pracy
- Pozwala na systematyczny monitoring/kontrolę przebiegu procesu nauczania i wychowania
- Służy ocenie wyników działalności pedagogicznej.

Formy autoewaluacji w pracy nauczyciela

- Arkusze samooceny.
- Informacja zwrotna od uczniów.
- Informacja zwrotna od rodziców.
- Informacja zwrotna od dyrektora (obserwacja).
- Informacja od innych nauczycieli (lekcje koleżeńskie).
- Portfolio.

**Czego możemy
dowiedzieć się od uczniów?**

- Czy prowadzimy lekcję w sposób ciekawy dla ucznia?
- Czy posługujemy się językiem zrozumiałym dla uczniów?
- Czy nasz sposób oceniania jest dla uczniów motywujący?
- Czy...?

Czego dowiemy się od rodziców?

- Czy informacja o osiągnięciach ich dzieci jest czytelna, zrozumiała?
- Czy sposób udzielania wskazówek do pracy z dziećmi w domu jest zrozumiały i wpływa na podniesienie wyników kształcenia?
- Czy nasza współpraca z rodzicami motywuje ich do działań na rzecz klasy/szkoły?
- ...

**Czego dowiemy się od dyrektora
po analizie
prowadzonej przez nas dokumentacji?**

- Czy sposób planowania pracy własnej jest właściwy?
- Czy modyfikujemy swoje plany i dostosowujemy je do potrzeb i możliwości uczniów?
- Czy jest zachowana systematyczność oceniania?
- Czy przygotowywanie i ocenianie prac klasowych uczniów jest dostosowane do ich możliwości i potrzeb?
- ...

A decorative graphic on the left side of the slide, consisting of a light green vertical bar and a dark blue horizontal bar with rounded ends.

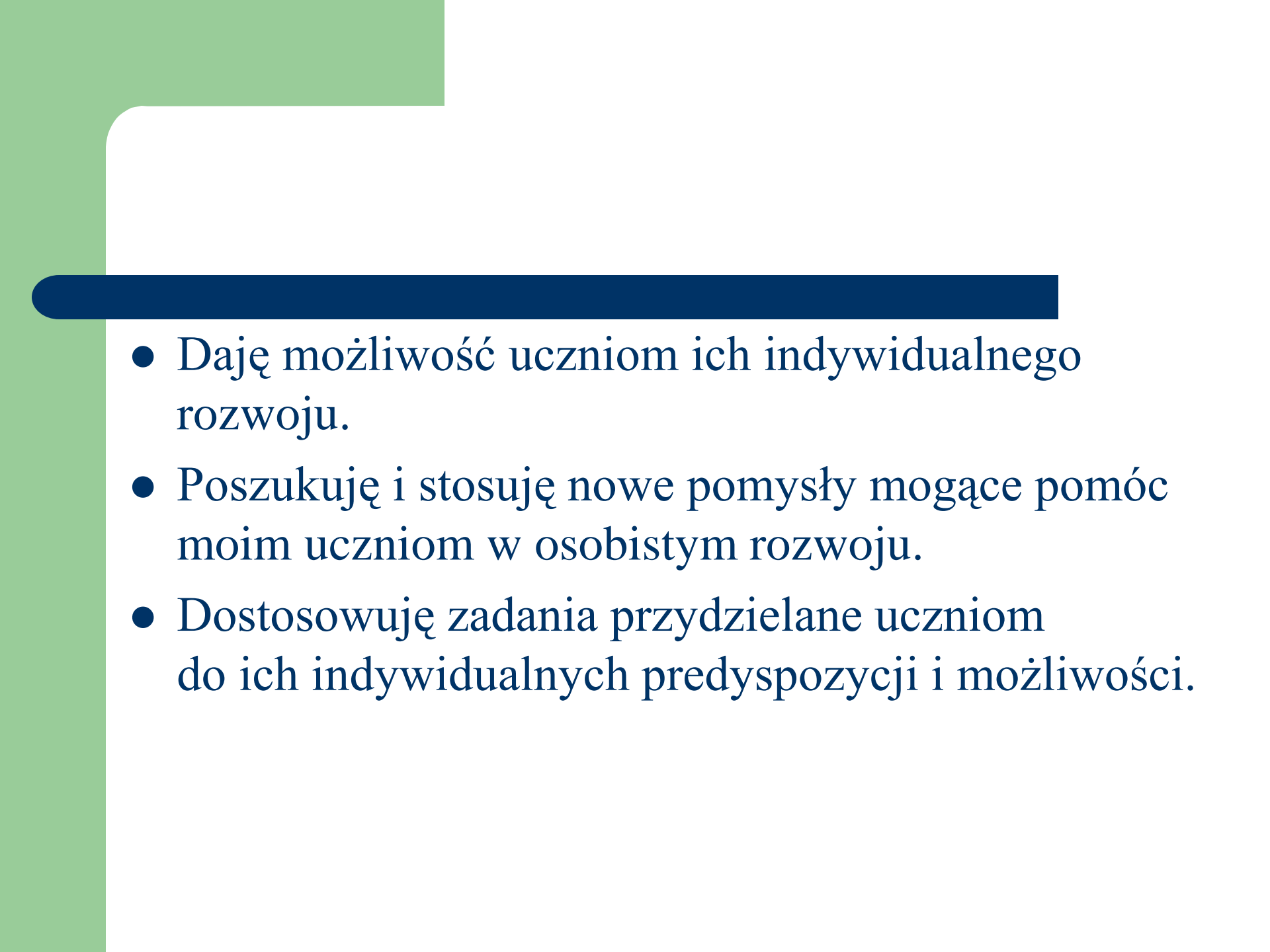
**Czego dowiemy się
po obserwacji zajęć przez dyrektora?**

- Jakie są kompetencje merytoryczne i metodyczne nauczyciela?
- Jakie stosuje metody i formy pracy?
- Jak sprawdza i ocenia uczniów?
- Jak motywuje, wspiera uczniów?
- W jakim stopniu realizuje zadania z podstawy programowej?
- Jak radzi sobie z problemami wychowawczymi?
- ...

Do konstrukcji odpowiedniego narzędzia autoewaluacji mogą posłużyć następujące zagadnienia:

- W planowaniu swojej pracy dydaktycznej uwzględniam zadania szkoły przyjęte do realizacji na dany rok szkolny.
- Mam opracowany i uzgodniony z uczniami przedmiotowe zasady oceniania.
- Przestrzegam ustaleń zawartych w przedmiotowych zasadach oceniania i wewnątrzszkolnych zasadach oceniania.
- Zapoznaję uczniów z wymaganiami edukacyjnymi.

-
- Daję możliwość uczniom ich indywidualnego rozwoju.
 - Poszukuję i stosuję nowe pomysły mogące pomóc moim uczniom w osobistym rozwoju.
 - Dostosowuję zadania przydzielane uczniom do ich indywidualnych predyspozycji i możliwości.

- Sprawdzam osiągnięcia uczniów różnymi sposobami.
- Kontroluję postępy uczniów.
- Ocena osiągnięć uczniów zawiera informację zwrotną nakierowaną na postęp w ich pracy.
- Stosuję samoocenę pracy uczniów.
- Stosuję różne metody i techniki pracy z uczniem.
- Stwarzam sytuacje umożliwiające uczniom uczenie się.

- Modyfikuję proces uczenia się.
- Współpracuję z innymi nauczycielami i chętnie dzielę się z nimi własnymi doświadczeniami.
- Dbam o własny rozwój zawodowy.
- Korzystam z zorganizowanych form doskonalenia zawodowego (kursy, warsztaty, szkolenia).
- Mam dobre relacje z moimi uczniami.
- Uczniowie mają do mnie zaufanie.

- Zwracam uwagę na aspekty wychowawcze towarzyszące procesowi kształcenia.
- Punktualnie rozpoczynam i kończę zajęcia.
- Efektywnie wykorzystuję czas na lekcjach.
- Wykorzystuję posiadaną bazę dydaktyczną.
- Uczestniczę w akcjach i imprezach organizowanych przez szkołę.
- Dobrze przygotowuję się do spotkań z rodzicami.

- Moja praca i postawa jest dobrze odbierana przez rodziców.
- Dbam o dobre relacje ze wszystkimi pracownikami szkoły.

Samooceana

- Samooceana polega na bieżącej obserwacji efektów pracy i dokonywaniu korekty lub modyfikacji.
- Jest to gromadzenie i opracowanie informacji o własnej praktyce zawodowej, w celu wykorzystania ich do rozwijania profesjonalnych umiejętności.
- Samooceaneę pojmować należy jako prowadzony dla samego siebie indywidualny monitoring, rodzaj zawodowej autorefleksji nad wymiernymi efektami swojej pracy.
- Właściwa samooceana służy nauczycielowi w planowaniu rozwoju zawodowego.

Przykład arkusza do samooceny

- **Moje kompetencje dydaktyczne**

(umiejętności przygotowywania się do zajęć i prowadzenia lekcji)

Oceń w skali 1-10

- Umiejętność logicznego konstruowania lekcji...
- Umiejętność i operacjonalizacja celów dydaktycznych...
- Umiejętność doboru i różnicowania metod i technik dydaktycznych...
- Umiejętność w zakresie kontroli i oceny wyników nauczania...
- Stosowanie pomocy dydaktycznych...
- Umiejętność atrakcyjnego prowadzenia lekcji...

A decorative graphic on the left side of the slide, consisting of a light green vertical bar and a dark blue horizontal bar with rounded ends.

Zasady przekazywania i przyjmowania informacji zwrotnej

- Nie oceniać, nie osądzać, tylko opisywać wrażenia.
- Informacja musi się odnosić do konkretnego, dającego się wyodrębnić zachowania.
- Informacja zwrotna powinna być sformułowana jasno i precyzyjnie.
- Jasno oddzielać spostrzeżenia od przypuszczeń i odczuć.

- Uczucie wyrażać w bezpośredniej formie, tzn. komunikaty „ja”.
- Komunikat zwrotny musi odnosić się do zachowania, które można zmienić.
- Informacja zwrotna powinna być przekazywana, w miarę możliwości, jako bezpośrednia reakcja.

- Traktowanie informacji zwrotnej jako szansy.
- Aktywne słuchanie
(ewentualne stawianie dodatkowych pytań).
- Należy być otwartym, nie traktować informacji zwrotnej jako krytyki.

Ważne – ODBIORCA!

- Słuchaj informacji zwrotnej bez natychmiastowego odrzucenia i spierania się z jej nadawcą.
- Sprawdź, czy dobrze zrozumiałeś komunikat.
- Nie polegaj na jednym źródle informacji.
- Decyduj o sposobie wykorzystania informacji zwrotnej.

Informacja zwrotna od ucznia dla nauczyciela

- Uczniowie to najlepsi specjaliści w obserwowaniu naszych działań. To oni wiedzą, kiedy się najlepiej uczą, co im pomaga i jakie metody są dla nich najskuteczniejsze.
- Informacja zwrotna może dotyczyć sposobów i metod nauczania, relacji nauczyciel-uczeń, działań wychowawczych i wielu innych aspektów naszej pracy.

- Takie badanie może dotyczyć jednej czy kilku lekcji, a także być podsumowaniem wspólnej pracy w semestrze lub roku szkolnym.
- To pierwsze warto przeprowadzić, kiedy nasi uczniowie nie osiągają celów lekcji lub trudno nam zbudować właściwe relacje z zespołem. Nie powinniśmy wtedy stosować trudnych, wymagających czasu i przygotowań sposobów i narzędzi. Przydatna będzie np. rozmowa z klasą według przemyślanych i przygotowanych wcześniej pytań, mini-ankieta lub tym podobne.

- Niezależnie od skuteczności uczenia na poszczególnych lekcjach i dobrej atmosfery pracy, warto na koniec półrocza lub roku szkolnego zapytać uczniów, co sądzą o naszych zajęciach. **Najszybszym sposobem uzyskiwania informacji w tej sytuacji jest ankietowanie. Nauczyciel, tworząc ankietę, sam określa cel badania i układa pytania, na które chciałby uzyskać odpowiedź. Atutem ankiety jest anonimowość – uczniowie mogą napisać to, co sądzą bez obawy, że ktoś wyciągnie konsekwencje, oraz łatwość w opracowaniu wyników.**

- Warto pamiętać, że ta metoda ma również ograniczenia – pytania mogą być nietrafne, niezrozumiałe dla uczniów, uczniowie mogą nie odpowiedzieć na pytania otwarte. Zachęcamy więc także do stosowania mniej popularnych w szkole metod badawczych: wywiadu, obserwacji, listu do nauczyciela, identyfikacji przeszkód, itp.
- Najbardziej obiektywne informacje uzyskamy poprzez łączenie różnych metod.

Informacja zwrotna od rodziców

- Istnieje **wspólny** cel: zarówno rodzicom, jak i nauczycielom zależy na rozwoju dziecka.
- Rodzice **ponoszą odpowiedzialność** za opiekę i wychowanie dziecka i nie są z niej zwolnieni, gdy posyłają dziecko do szkoły.
- Szkoła uczy i wychowuje dzieci, dla których niezwykle istotne są **jednolite zasady postępowania** w sprawach wychowawczych wszystkich dorosłych.
- Rodzice **wywierają ogromny wpływ** na przyswajanie przez dzieci wartości, przekonania i zachowania – szkoła dopełnia działania domu.

- Bez współdziałania z rodzicami **szkoła nie poradzi sobie** np. z takimi problemami, jak agresja i inne patologie.
- Profilaktyka musi obejmować **także działania rodziny**.
- To głównie rodzice decydują o **wyborze szkoły**.
- Rodzice płacą na szkołę **podatki**.
- Szkoła może **pomóc rodzicom** w ich kłopotach wychowawczych.
- Rodzice mogą **pomóc szkole** w jej kłopotach organizacyjnych.

- Oczekiwania rodziców to **ważna informacja** dla szkoły planującej swoje zadania.
- Opinia rodziców o szkole może być **pożyteczna informacją** i służyć poprawie jakości jej pracy.
- Rodzice **mają prawo do rzetelnej informacji** o swoim dziecku.
- Rodzice **mają prawo do wyrażania** swojej opinii o szkole.
- **Integracja grupy rodziców** może przyczynić się do większej **integracji dzieci** w szkole.
- Wśród rodziców jest wielu **fachowców**, z których wiedzy i umiejętności **szkoła może korzystać**.

Obserwacje w ramach lekcji koleżeńskich

- Służą:
 - wymianie doświadczeń zawodowych,
 - doskonaleniu pracy własnej,
 - kształtowania kultury wzajemnego wspierania się.

Portfolio

- Portfolio to teczka z przykładowymi pracami, a w szerszym znaczeniu prezentacja dokonań danej osoby np. przykłady i wizerunki wykonanych, kompletnych prac, mogących być podstawą do oceny jej umiejętności, zdolności do pracy na danym stanowisku lub wykonania danego zadania.

- Bezpośrednim skutkiem autoewaluacji jest samokontrola, której celem jest utrzymanie i pogłębienie reprezentowanych przez nauczyciela cech, pożądanych z pedagogicznego punktu widzenia, jak i zwiększenia siły i zakresu wywieranych przez niego wpływów wychowawczych.

- Autoewaluacja ma sens tylko wtedy gdy służy wprowadzaniu koniecznych zmian we własnym postępowaniu pedagogicznym, będących konsekwencją rozwoju osobowości, pracy nad własnym charakterem, wzbogacania własnej wiedzy merytorycznej, dydaktycznej, itd.
- **To prowadzi do samodoskonalenia się, samokształcenia, czyli rozwoju zawodowego.**

**Co będę
doskonalił?**

Jak to zrobię?

**Kiedy
zamierzam
to wykonać?**

--	--	--

Literatura

1. Ciężka B., Przewodnik do autoewaluacji projektów realizowanych w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, Fundusz Współpracy, 2006
(dostępny na stronie Polskiego Towarzystwa Ewaluacyjnego, www.pte.org.pl)
2. Ewaluacja w edukacji, Korporowicz L. (red.), Oficyna Naukowa, Warszawa 1997
3. Ewaluacja ex-post; Teoria i praktyka badawcza, Haber A. (red.)
(dostępny również na stronie PARP, www.parp.gov.pl)
4. Konecki K., Studia z metodologii badań jakościowych. Teoria ugruntowana, PWN, Warszawa 2000
5. Karpiński J., Wprowadzenie do metodologii nauk społecznych, Wydawnictwo WSPiZ, 2006
6. Korporowicz L., Społeczne funkcje ewaluacji, w: Strategie reform oświatowych w Polsce na tle porównawczym, red. Wojnar I., Bogaj A., Kubin J., Komitet Prognoz „Polska 2000 plus”, Warszawa 1999
7. Królikowska E., Autoewaluacja w szkole, CODN, Warszawa 2002
8. Krzyczka S., Zamorska B., Dokumentarna ewaluacja szkolnej codzienności, Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, 2008